

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΣΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ (Σεπτέμβριος 2004)

Συγγραφέας: ΛΟΥΚΑΣ ΓΟΥΡΓΙΩΤΗΣ

Εισαγωγή

Στις αρχές Νοεμβρίου του 1986 δέκα έως τριάντα τόνοι χημικές ουσίες, εκ των οποίων και θανατηφόρες συνθέσεις υδραργύρου, χύθηκαν στον ποταμό Ρήνο μετά από έκρηξη που προκλήθηκε σ' ένα εργοστάσιο κοντά στη Βασιλεία. Τις επόμενες ημέρες το δηλητηριασμένο νερό εξαπλώθηκε στις γερμανικές, γαλλικές και ολλανδικές όχθες του ποταμού, σκοτώνοντας στο πέρασμα του εκατομμύρια ψάρια και άλλα ζωικά και φυτικά είδη. Ενώ οι Ολλανδοί θα αναγκαστούν να αλλάξουν πηγή τροφοδοσίας πόσιμου νερού, το μολυσμένο νερό θα συνεχίσει το καταστροφικό του έργο καταλήγοντας στη Βόρειο Θάλασσα. Τίποτε δεν θα μπορούσε να αποδείξει στην ευρωπαϊκή κοινή γνώμη με τρόπο πιο συνταρακτικό ότι η ρύπανση δεν γνωρίζει σύνορα και πρέπει να αντιμετωπίζεται σε διεθνή κλίμακα. Συνεπώς, η ανάπτυξη δεν είναι συνώνυμη μόνο της οικονομίας αλλά και του περιβάλλοντος.

Η κατεύθυνση Ανάπτυξη - Περιβάλλον έχει πλέον γίνει γενικότερα αποδεκτή. Έτσι, σύμφωνα με τη Συνθήκη του Άμστερνταμ, τα χρηματοδοτικά μέσα της Ευρωπαϊκής Ένωσης απαιτείται να χρησιμοποιηθούν -ταυτόχρονα και για το μακροπρόθεσμο συμφέρον- με στόχο την οικονομική ανάπτυξη, την κοινωνική συνοχή και την προστασία του περιβάλλοντος. Με άλλα λόγια, για τη βιώσιμη ή αειφόρο ανάπτυξη. Περαιτέρω, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Βιέννης επιβεβαίωσε την πολιτική προτεραιότητα της ένταξης του περιβάλλοντος στις διαρθρωτικές πολιτικές και στη γεωργική πολιτική στο πλαίσιο του Προγράμματος Δράσης 2000.

1. Ευρωπαϊκές κατευθύνσεις και αναπτυξιακές δράσεις για την τοπική κοινωνία

Οι αναπτυξιακές Δράσεις με αποδέκτη την τοπική κοινωνία αποτελούν στόχο των διαρθρωτικών πολιτικών και της πολιτικής συνοχής της Ένωσης, με κύριο αντικείμενο τη μείωση των οικονομικών και κοινωνικών ανισοτήτων. Οι δράσεις αυτές κατευθύνονται σε τρεις στρατηγικές προτεραιότητες, οι οποίες αναλύονται παρακάτω:

την ανταγωνιστικότητα της περιφέρειας, την κοινωνική συνοχή και την απασχόληση, και την ανάπτυξη αστικών και αγροτικών περιοχών.

1.1 Ήξονας «Ανταγωνιστικότητα της Περιφέρειας»

1.1.1 Υποδομές μεταφορών: βελτίωση δικτύων και συστημάτων

Με στόχο την εξασφάλιση της βιωσιμότητας στον τομέα των μεταφορών η κοινοτική χρηματοδότηση θα πρέπει να ενσωματώνεται σε σχετικές συνεκτικές στρατηγικές που υιοθετούνται από τα κράτη μέλη. Η προοπτική αυτή περιλαμβάνει αναγκαία τόσο τη μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από τις μεταφορές όσο και την ενθάρρυνση της στροφής προς τη χρήση βιωσιμότερων τρόπων μεταφοράς.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα σχετικά αποτελούν τα πολυτροπικά συστήματα μεταφορών στις Κάτω Χώρες, τα οποία διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στα προγράμματα του στόχου 2. Έτσι, στην περίπτωση της περιοχής Arnhem-Nijmegen, η οποία βρίσκεται στην επαρχία Gelderland, η κεντρική θέση και η παρουσία σημαντικών ευρωπαϊκών αρτηριών μεταφορών στην εγγύς περιοχή τοποθετούν τις λειτουργίες μεταφοράς και διανομής της περιφέρειας στο επίκεντρο της αναπτυξιακής στρατηγικής. Η πρώτη προτεραιότητα του προγράμματος είναι, ως εκ τούτου, η αύξηση της αποτελεσματικότητας των πολυτροπικών μεταφορών στην περιφέρεια. Η επιλογή αυτή περιλαμβανόταν, άλλωστε, στο πρόγραμμα 1994-96 και συνεχίστηκε στη δεύτερη προγραμματική περίοδο 1997-99, όταν το μέτρο

διευρύνθηκε εν μέρει ώστε να περιλάβει σχετικές υποδομές στους τομείς των μεταφορών, της διανομής και της υποστήριξης, συμπεριλαμβανομένης της ανάπτυξης και της βελτίωσης επιχειρηματικών περιοχών γύρω από το “EuroTradePort”.

1.1.2. Ενέργεια: Δίκτυα, αποδοτικότητα και ανανεώσιμοι πόροι

Στον τομέα της ενέργειας η Ευρωπαϊκή Επιτροπή με τη «Λευκή Βίβλο για την κοινοτική στρατηγική και το σχέδιο δράσης για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας» κάλεσε τα κράτη μέλη να εγγυηθούν ότι τουλάχιστον 12% του συνολικού προϋπολογισμού των ενεργειακών υποπρογραμμάτων χρησιμοποιείται για τη στήριξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Πέραν των λιγότερο αναπτυγμένων περιφερειών, η Κοινότητα είναι γενικά καλώς εξοπλισμένη με υποδομές για την παραγωγή ενέργειας. Συνεπώς, οι επενδύσεις στον τομέα αυτό τείνουν να εστιάζονται σε μικρής κλίμακας καινοτόμα έργα υποδομών. Ιδιαίτερη σημασία δίνεται κατά τα τελευταία χρόνια στην προσπάθεια για μεγαλύτερη χρήση των εναλλακτικών πηγών ενέργειας. Ενθαρρυντικό είναι το παράδειγμα της νήσου Desirade, στην περιφέρεια Γουαδελούπης, όπου με την εγκατάσταση 20 ανεμογεννητριών στη νήσο καλύπτεται το 80% των ενεργειακών αναγκών της κι έτσι εξοικονομούνται ετησίως 220 τόνοι ορυκτών καυσίμων.

1.1.3. Τηλεπικοινωνίες: προς την κοινωνία της πληροφορίας

Οι ταχείες εξελίξεις της κοινωνίας της πληροφορίας προσφέρουν νέες δυνατότητες οικονομικής ανάπτυξης. Έτσι, διευρύνονται οι επιλογές χωροθέτησης των επιχειρήσεων και υποστηρίζονται οι περιφέρειες, συμπεριλαμβανομένων των απομακρυσμένων και των αγροτικών κοινοτήτων, για να προσελκύσουν και να διατηρήσουν δραστηριότητες που συμβάλλουν σε υψηλής ποιότητας απασχόληση. Μια

αποτελεσματική υποδομή βασικών τηλεπικοινωνιών αποτελεί μεν ουσιώδη απαίτηση για την πρόσβαση στην κοινωνία της πληροφορίας, ωστόσο ο ρόλος της δημόσιας στήριξης είναι ίσως λιγότερο κεντρικός σε σύγκριση με άλλες μορφές υποδομών, καθώς ακόμη και στις μειονεκτικές περιφέρειες οι επενδύσεις στον τομέα των τηλεπικοινωνιών είναι στις περισσότερες περιπτώσεις εν δυνάμει επικερδείς. Θα πρέπει ως εκ τούτου να χρηματοδοτούνται κυρίως από τους ίδιους πόρους των τηλεπικοινωνιακών φορέων ή με δανεισμό όπου αυτό είναι δυνατόν, από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων. Πρέπει επίσης να ενθαρρυνθούν οι νέες υπηρεσίες και οι καινοτόμες εφαρμογές, όπως είναι το ηλεκτρονικό εμπόριο και η αξιοποίηση του Internet ως επιχειρησιακού εργαλείου, συμπεριλαμβανομένης της ανάπτυξης της ανταλλαγής δεδομένων σε ηλεκτρονική μορφή (Electronic Data Interchange - EDI), καθώς και εφαρμογές που διευκολύνουν την τηλεεργασία. Υπάρχουν αρκετά εν δυνάμει οφέλη για τη δημόσια διοίκηση, συμπεριλαμβανομένης της παροχής δημόσιων υπηρεσιών και πληροφοριών με ηλεκτρονικά μέσα.

1.1.4. Υποδομές για υψηλής ποιότητας περιβάλλον

Οι περιβαλλοντικές υποδομές είναι ένας τομέας που χρήζει αναβάθμισης, ιδίως στις λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες καθώς οι υψηλής ποιότητας περιβαλλοντικές υποδομές αποτελούν σημαντικό παράγοντα για την κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη της περιφέρειας. Τα διαρθρωτικά ταμεία και το Ταμείο Συνοχής πρέπει, κατά προτεραιότητα, να ενισχύσουν τη συμμόρφωση προς τα ευρωπαϊκά πρότυπα που θεσπίζονται με σχετικές κοινοτικές οδηγίες, ειδικότερα όσον αφορά τα ύδατα και τη διαχείριση των αποβλήτων. Επίσης, πρέπει να επιτευχθεί πλήρης συντονισμός μεταξύ της συνδρομής που παρέχει το Ταμείο Συνοχής και της συνδρομής από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης.

Ένα ενδιαφέρον παράδειγμα συγχρηματοδότησης είναι αυτό του Κάλιαρι στη Σαρδηνία με αντικείμενο τη συλλογή και επεξεργασία υγρών αποβλήτων, το οποίο

συνδυάζει τρία σημαντικά ζητήματα: την ανακύκλωση, τη διατήρηση και τα περιβαλλοντικά οφέλη. Το σύστημα επεξεργασίας επιτρέπει την επαναχρησιμοποίηση των υγρών αποβλήτων του Κάλιαρι για την άρδευση κατά τη διάρκεια των θερινών μηνών, ενώ κατά τη διάρκεια των υπολοίπων μηνών του έτους, μετά από περαιτέρω επεξεργασία για την ελαχιστοποίηση των φωσφορικών αλάτων, το νερό αποθηκεύεται σε υφιστάμενους ταμιευτήρες γλυκού ύδατος. Από εκεί μπορεί να χρησιμοποιηθεί κατά τη διάρκεια των περιόδων έλλειψης υδάτων λόγω ανομβρίας. Έτσι, πέρα από το περιβαλλοντικό ενδιαφέρον που προκύπτει από την ολοκληρωμένη φύση του έργου, υπάρχουν περαιτέρω περιβαλλοντικά οφέλη λόγω του ότι τα υγρά απόβλητα δεν διατίθενται πλέον στη Μεσόγειο θάλασσα.

Η ευρωπαϊκή οικονομική στήριξη έχει συμβάλλει σημαντικά στην αντιμετώπιση των διαρθρωτικών προβλημάτων σε περιοχές με υψηλά επίπεδα μόλυνσης, συνεισφέροντας στη βελτίωση της ποιότητας ζωής στις περιοχές αυτές. Ένα σημαντικό μέσο για την αποτροπή της μόλυνσης είναι η εφαρμογή της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει», καθώς η αρχή πρέπει να εφαρμόζεται οριζόντια κατά την υλοποίηση όλων των κοινοτικών πολιτικών. Ως εκ τούτου, οι προτάσεις της Επιτροπής για τη μεταρρύθμιση των διαρθρωτικών ταμείων και την αναθεώρηση του Ταμείου Συνοχής περιλαμβάνουν διατάξεις για την εφαρμογή της.

Σήμερα, ο βαθμός εφαρμογής της αρχής ποικίλλει αισθητά μεταξύ των κρατών μελών και, χωρίς ένα συνεκτικό και ομογενές πλαίσιο για το σύνολο της Κοινότητας, υπάρχει κίνδυνος άνιση μεταχείρισης κατά την κοινοτική χρηματοδότηση. Η Επιτροπή θα διαμορφώσει συνεπώς στο εγγύς μέλλον -σε τεχνικό έγγραφο ανεξάρτητο από τις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές- το πλαίσιο για την εφαρμογή της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει», κυρίως μέσω της διαφοροποίησης των ποσοστών συνδρομής για τα διάφορα είδη υποδομών που χρηματοδοτούνται από τα διαρθρωτικά ταμεία. Σε άλλους τομείς παρέμβασης, όπως η βιομηχανία και η γεωργία ή όπου υπάρχουν αρνητικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις προκύπτει επίσης ανάγκη εφαρμογής της.

Για την καλύτερη εφαρμογή της αρχής απαιτούνται λοιπόν οι παρακάτω ενέργειες:

- η προώθηση συστήματος με διαφοροποίηση των ποσοστών της συνδρομής, όπου το περιβαλλοντικό κόστος για την αντιμετώπιση της ρύπανσης και/ή τα προληπτικά μέτρα αναλαμβάνονται από αυτούς που προκαλούν τη ρύπανση,

- η εφαρμογή της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει» πρέπει να είναι συμβατή με τους στόχους της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής,

- η εφαρμογή πρέπει να είναι προοδευτική και να αφορά τους τομείς των υποδομών που καλύπτονται από την κοινοτική χρηματοδότηση,

- πρέπει να λαμβάνονται υπόψη η κοινωνική αποδοχή της χρέωσης και οι διατάξεις της Συνθήκης που αφορούν τη συνετή και ορθολογική χρήση των πόρων, ιδίως των υδάτων και της ενέργειας.

Αναμφίβολα, η ανάπτυξη ενός κοινού πλαισίου για την εφαρμογή της αρχής πρέπει να αφορά την υλοποίηση όλων των κοινοτικών πολιτικών.

1.1.5. Έρευνα, τεχνολογική ανάπτυξη και καινοτομία: εκσυγχρονίζοντας την παραγωγική βάση

«Δικτύωση για την τεχνολογική ανάπτυξη». Από το 1992 έχει δημιουργηθεί στη χώρα των Βάσκων ένα δίκτυο οκτώ τεχνολογικών κέντρων, το οποίο υποστηρίζεται από το ΕΤΠΑ και το ΕΚΤ (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) για την αγορά εξοπλισμού στο πλαίσιο των ερευνητικών έργων. Οι δραστηριότητες αφορούν έξι κλάδους (βιοτεχνία, πληροφορική/τηλεπικοινωνίες, τεχνολογία υλικών, περιβάλλον/ανακύκλωση, βιομηχανική βιοτεχνολογία και ενέργεια). Το δίκτυο απασχολεί ετησίως 1100 ερευνητές (από τους οποίους 20% επιδοτούνται) και καλύπτει 450 ερευνητικά έργα, για τα οποία η απασχόληση στις συνεργαζόμενες επιχειρήσεις ανέρχεται σε περίπου 1700 θέσεις.

1.2. Ήξονας «Κοινωνική Συνοχή και Απασχόληση»

Όσον αφορά τον άξονα της κοινωνικής συνοχής - απασχόλησης οι επιμέρους δράσεις έχουν τους κάτωθι στόχους:

1.2.1. Στήριξη των επιχειρήσεων δίνοντας προτεραιότητα στις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις

Με σκοπό τη μεγαλύτερη στήριξη των επιχειρήσεων πρέπει να δοθεί περισσότερη προσοχή σε ζητήματα ποιότητας και οργάνωσης, ιδίως στα συστήματα διανομής και στην ενίσχυση του συνολικού παραγωγικού περιβάλλοντος. Για να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα του συστήματος διανομής ιδίως στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες ή σε όσες έχουν ασθενή επιχειρηματική παράδοση συνιστάται να αποτελέσει προτεραιότητα η εξέταση της ετερογενούς φύσης του πλήθους των ΜΜΕ και η βελτίωση της στόχευσης ανάλογα με τις ειδικές ανάγκες κάθε κατηγορίας ΜΜΕ ή τομέων. Πρέπει επίσης να αναπτυχθούν ολοκληρωμένες και σαφώς αναγνωρίσιμες δέσμες μέτρων στήριξης που θα περιλάβουν μέτρα όπως η ευκολότερη πρόσβαση στη χρηματοδότηση, υπηρεσίες στήριξης των επιχειρήσεων και μέτρα κατάρτισης και θα πρέπει να προσαρμοστούν στις ανάγκες των ΜΜΕ στα διάφορα στάδια του κύκλου ζωής τους (εκκίνηση, ανάπτυξη ή μεταφορά). Αυτό απαιτεί την ολοκλήρωση των μέτρων του ΕΚΤ και του ΕΤΠΑ. Η συνδρομή της πρέπει να στοχεύει ιδίως στις μικροεπιχειρήσεις (micro-business) και σε ειδικές ομάδες, όπως οι νέοι ή οι γυναίκες επιχειρηματίες ή σε μέλη ομάδων μειονεκτούντων ατόμων. Τέλος, τα κοινοτικά προγράμματα πρέπει να στηρίζουν νέους παραγωγούς και διεργασίες, περιλαμβάνοντας τη στήριξη για τη δημιουργία θυλάκων ΜΜΕ εντός ορισμένων βιομηχανικών τομέων.

Στην Πορτογαλία, το πρόγραμμα για την «Πρώθηση της περιφερειακής ανάπτυξης» χρηματοδότησε ένα καθεστώς ενισχύσεων για μικροεπιχειρήσεις με την επωνυμία RIME, στόχος του οποίου είναι να υποβοηθηθεί η δημιουργία απασχόλησης στις τοπικές κοινότητες που πλήττονται από εγκατάλειψη και από ειδικά αναπτυξιακά προβλήματα.

1.2.2. Υπηρεσίες για τη στήριξη επιχειρήσεων: συμβάλλοντας στη δημιουργία και την ανάπτυξη επιχειρήσεων

Κυριότερος στόχος είναι ο εντοπισμός των αναγκών των εταιρειών, η αξιοποίηση συνεργειών, η ενίσχυση της διεθνούς συνεργασίας, ο εντοπισμός της μορφής των υπηρεσιών που πρέπει να αναπτυχθούν και των πλέον κατάλληλων φορέων που ανταποκρίνονται στις ανάγκες των εταιρειών και θα τις υποστηρίξουν στην υλοποίηση των αναπτυξιακών τους σχεδίων.

Οι ΜΜΕ δείχνουν σαφή προτίμηση προς μια ενιαία υπηρεσία ως πρώτο σημείο επαφής για την παροχή πληροφοριών και συμβουλών σχετικά με τις δυνατότητες συνδρομής, για να καθιερώσουν τους συνδέσμους τους με περαιτέρω εξειδικευμένες υπηρεσίες. Για να μπορούν όμως οι υπηρεσίες αυτές να παρέχουν αποτελεσματική συνδρομή, πρέπει να είναι διαθέσιμες προς τις ΜΜΕ όλες οι απαραίτητες πληροφορίες, ώστε οι υπηρεσίες τους να είναι στοχοθετημένες και προσαρμοσμένες στις ανάγκες των επιχειρήσεων, σε συνδυασμό με την κατάλληλη παροχή συμβουλών.

Για παράδειγμα, το κέντρο δοκιμασιών και πιστοποίησης IDIADA για τον τομέα των αυτοκινήτων (Καταλωνία) αναπτύχθηκε χάρη στη συνδρομή των προγραμμάτων του ΕΤΠΑ που εφαρμόστηκαν στην περιφέρεια αυτή από το 1992. Το κέντρο περιλαμβάνει πίστες δοκιμών και εργαστήρια που παρέχουν τη δυνατότητα στις επιχειρήσεις να δοκιμάσουν τις επιδόσεις και την ασφάλεια των προϊόντων τους καθώς και να πιστοποιήσουν εξαρτήματα και οχήματα. Επί του παρόντος περισσότερες από 275 επιχειρήσεις χρησιμοποιούν τις εγκαταστάσεις αυτές, στις οποίες απασχολούνται 150 άτομα. Επιπλέον, μια προσέγγιση που βασίζεται στη στρατηγική και την εταιρική σχέση απεικονίζεται σαφώς στα περισσότερα από τα σχέδια δράσης των 89 τοπικών σύμφωνων απασχόλησης, τα οποία καλύπτουν περίπου 10% του πληθυσμού της Ένωσης. Παραδείγματος χάριν, το τοπικό σύμφωνο του δυτικού Brabant (Forgesde Clabecq) κατέληξε σε ολοκληρωμένο έργο που χαρακτηρίζεται από πολύ ευρεία εταιρική σχέση, στην οποία συμμετέχουν όλοι οι βασικοί φορείς της περιοχής, συμπεριλαμβανομένων των εργατικών συνδικάτων.

1.2.3. Περιοχές με ιδιαίτερο δυναμικό: περιβάλλον, τουρισμός και πολιτισμός, κοινωνική οικονομία

Η ποιότητα του περιβάλλοντος είναι σημαντικός παράγων στην ανάπτυξη και την ανταγωνιστικότητα της περιφέρειας. Η ένταξη της ποιότητας του περιβάλλοντος στις παραγωγικές επενδύσεις θα διασφαλίσει την ορθολογική χρήση των πόρων, αναδεικνύοντας τις οικονομικές επιδόσεις και την ανταγωνιστικότητα ενώ παράλληλα διατηρούνται και δημιουργούνται θέσεις απασχόλησης. Ακόμη, προϊόντα ή διεργασίες που σχετίζονται με το περιβάλλον παρέχουν πρόσθετες ευκαιρίες για τις περιφέρειες καθώς από μόνες τους αποτελούν πιθανή νέα πηγή απασχόλησης.

Ο τουρισμός είναι μια από τις πλέον αναπτυσσόμενες βιομηχανίες στην Ευρώπη και σε όλον τον κόσμο, τόσο από άποψη απόδοσης όσο και δημιουργίας νέων θέσεων απασχόλησης. Έτσι, ο τουρισμός αντιπροσωπεύει ένα σημαντικό περιουσιακό στοιχείο για ένα μεγάλο αριθμό περιφερειών, αγροτικών κοινοτήτων και πόλεων στην Ένωση. Μια ισόρροπη και βιώσιμη ανάπτυξη του τουρισμού πρέπει να υποστηρίζεται ιδίως:

- στον εκσυγχρονισμό των σχετικών με τον τουρισμό υποδομών και στη βελτίωση της αποδοτικότητάς τους,

- στην αναβάθμιση των δεξιοτήτων και των επαγγελματικών χαρακτηριστικών ώστε να ανταποκρίνονται καλύτερα στις προσδοκίες των τουριστών και στις ανάγκες της βιομηχανίας,

- στην ενθάρρυνση των εταιρικών σχέσεων μεταξύ επιχειρήσεων, στη

συνεργασία του δημόσιου με τον ιδιωτικό τομέα και στη δικτύωση, ώστε να βελτιωθεί η ένταξη των διαφόρων υπηρεσιών που εμπλέκονται στην «αλυσίδα του τουρισμού».

Οι ανταλλαγές εμπειρίας μεταξύ περιφερειών ή τοπικών αρχών συμβάλλουν στη μεταφορά τεχνογνωσίας σχετικά με τον πολιτισμό και τους τρόπους ανάπτυξης του πολιτιστικού τουρισμού και στην εξεύρεση κοινών λύσεων. Το πολιτιστικό δυναμικό μιας περιφέρειας θα την καταστήσει πιο ελκυστική σε ξένους επενδυτές γενικά. Ο πολιτισμός αποτελεί επίσης από μόνος του ένα ολοένα και πιο σημαντικό μέρος της ιδιωτικής οικονομίας, με αξιόλογο δυναμικό ανάπτυξης και δημιουργίας απασχόλησης. Στην κοιλάδα του Λούσιου στην Πελοπόννησο υπήρχαν, επί τουλάχιστον πέντε αιώνες, διάφορες παραγωγικές εγκαταστάσεις που εκινούντο με υδραυλική ενέργεια από ορεινές πηγές. Στο πλαίσιο του επιχειρησιακού προγράμματος 1994-99 ανακατασκευάστηκε ένα συγκρότημα κτιρίων και αποκαταστάθηκε ο εξοπλισμός. Επίσης, έχει τεθεί σε λειτουργία ένα υπαίθριο μουσείο υδραυλικής ενέργειας και αποτελεί πόλο έλξης, προσφέροντας τουριστικές και εκπαιδευτικές εμπειρίες, καθώς παρέχει στο κοινό γνώσεις σχετικά με την υδραυλική ενέργεια και την παραγωγή πυρίτιδας και δερμάτων. Οι τουρίστες μπορούν, έτσι, να περιπλανηθούν κατά μήκος των μονοπατιών που έχουν ανοιχθεί δίπλα στον Λούσιο, τα οποία συντηρούνται προσεκτικά. Το έργο ως σύνολο έδωσε ώθηση στην ανάπτυξη της περιφέρειας λόγω του αριθμού των τουριστών και επισκεπτών που προσέλκυσε.

1.3. Ήξονας «Ανάπτυξη Αστικών και Αγροτικών Περιοχών»

Όσον αφορά τον άξονα της ανάπτυξης αστικών και αγροτικών περιοχών, οι επιμέρους δράσεις έχουν τρεις στόχους:

1.3.1. Αστική ανάπτυξη στο πλαίσιο μιας ολοκληρωμένης περιφερειακής πολιτικής

Η πρόσφατη ανακοίνωση της Επιτροπής «Αειφόρος αστική ανάπτυξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση: πλαίσιο δράσης» (ιδίως οι ενέργειες 1, 8 και 18) καθορίζει το

πλαίσιο των έργων που θα χρηματοδοτηθούν από τα διαρθρωτικά ταμεία στις αστικές περιοχές. Ως μέρος την ολοκληρωμένη στρατηγικής για την ανάπτυξη ή τη μετατροπή των περιφερειών το έργο αυτό αποσκοπεί σε τέσσερις ανεξάρτητους στόχους:

- περισσότερη ευημερία και απασχόληση στις αστικές περιοχές, αναδεικνύοντας τον ρόλο των οικισμών και των πόλεων ως πόλων περιφερειακής ανάπτυξης,

- στήριξη της κοινωνικής ένταξης, της δίκαιης μεταχείρισης και της αναζωογόνησης των αστικών περιοχών,

- προστασία και βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος ως μέσου βελτίωσης της ποιότητας ζωής, της προστασίας της ανθρώπινης υγείας και της διασφάλισης των τοπικών και παγκόσμιων οικοσυστημάτων (συμπεριλαμβανομένων των βιώσιμων μεταφορικών συστημάτων, των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και της ορθολογικής διαχείρισης της ενέργειας), και

- συμβολή στα συστήματα που έχουν ως αντικείμενο την ορθή αστική και τοπική διαχείριση.

1.3.2. Αγροτική ανάπτυξη με στόχο τον εκσυγχρονισμό, τη διαφοροποίηση και την προστασία του περιβάλλοντος

Για την Ε.Ε. ως σύνολο ένας σημαντικός στόχος της πολιτικής για την αγροτική ανάπτυξη είναι η διασφάλιση ενός αειφόρου προτύπου γεωργίας. Ο στόχος αυτός που αποτελεί το δεύτερο πυλώνα της κοινής αγροτικής πολιτικής απαιτεί μία διττή προσέγγιση αφενός για τη στήριξη της ανάπτυξης ενός πολυλειτουργικού γεωργικού τομέα και αφετέρου για τη δημιουργία ενός ευρύτερου κοινωνικού και χωροταξικού πλαισίου στο οποίο εντάσσεται ο γεωργικός τομέας.

Στις περιοχές που πλήττονται περισσότερο -οι οποίες είναι επιλέξιμες στο

πλαίσιο των στόχων 1 και 2- η αγροτική πολιτική πρέπει να αναζητήσει τόσο την ανάπτυξη ενός ανταγωνιστικού γεωργικού τομέα με χρήση φιλικών προς το περιβάλλον μεθόδων παραγωγής όσο και τη στήριξη της διαφοροποίησης των αγροτικών εκμεταλλεύσεων και της αγροτικής οικονομίας προς νέες δραστηριότητες και πηγές απασχόλησης. Η αγροτική ανάπτυξη υπό τους όρους αυτούς παραμένει σημαντικό στοιχείο της πολιτικής συνοχής και ταυτόχρονα συμπληρώνει τον εκσυγχρονισμό και τη μεταρρύθμιση των πολιτικών αγοράς στο πλαίσιο της ΚΑΠ.

Έτσι, στη Βόρεια Ιταλία βρέθηκαν καινοτόμες λύσεις για να στηριχθεί το εισόδημα των κατοίκων που αντιμετώπιζαν μείωσή του από την παραδοσιακή γεωργία. Με τη συνδρομή των προγραμμάτων αγροτικής ανάπτυξης της Ε.Ε. χρηματοδοτήθηκαν δύο νέα έργα, στα οποία περιλαμβάνεται η αγορά εξοπλισμού που επιτρέπει αυτόματη επεξεργασία και συσκευασία των αποξηραμένων φυτών και η ανάληψη ερευνητικών δραστηριοτήτων για την εισαγωγή νέων ποικιλιών και για τη βελτίωση του ποιοτικού ελέγχου. Η δράση αυτή είχε ως αποτέλεσμα να αυξηθεί σημαντικά η παραγωγή, να δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας και να πιστοποιείται η ποιότητα «βιολογικού προϊόντος».

1.3.3. Δημιουργία συνεργειών μεταξύ αστικών και αγροτικών περιοχών: με στόχο την ισόρροπη ανάπτυξη

Οι αγροτικές περιοχές πρέπει να έχουν πρόσβαση σε εξειδικευμένες υπηρεσίες που μόνο τα αστικά κέντρα μπορεί να προσφέρουν. Αντίστοιχα, οι κάτοικοι των πόλεων έχουν ανάγκη να τροφοδοτούνται με τρόφιμα και να έχουν στη διάθεσή τους φυσικές εγκαταστάσεις τουρισμού και αναψυχής, τις οποίες μπορεί να προσφέρουν οι αγροτικές περιοχές. Η συμβολή των διαρθρωτικών ταμείων στην ολοκληρωμένη χωροταξική ανάπτυξη πρέπει να υποστηρίζεται από ενισχύσεις για δίκτυα μεταξύ αστικών κέντρων και από βελτιωμένους συνδέσμους μεταξύ οικισμών και αγροτικών περιοχών. Οι σύνδεσμοι αυτοί αποσκοπούν τόσο στην πρόληψη του διπλασιασμού των προσπαθειών για την ίδια εργασία όσο και στην προώθηση ενός προτύπου χρήσεων γης, το οποίο είναι αποτελεσματικότερο και σέβεται περισσότερο την αειφόρο

ανάπτυξη. Η κοινοτική πρωτοβουλία Interreg III συμπληρώνει τη διεργασία αυτή υποστηρίζοντας τη διευρωπαϊκή και ιδίως τη διασυνοριακή συνεργασία για την επίτευξη της ισόρροπης ανάπτυξης στην επικράτεια της Ένωσης.

Όταν τα διαρθρωτικά προγράμματα καλύπτουν ευαίσθητες και παράκτιες περιοχές, είναι σημαντικό να διασφαλίζουν ταυτόχρονα, σε συνεργασία με άλλα τομεακά προγράμματα, την αειφόρο ανάπτυξή τους. Στο πλαίσιο της περιφερειακής οικονομικής στρατηγικής τα διαρθρωτικά ταμεία μπορούν να χρηματοδοτήσουν τις ενέργειες που είναι απαραίτητες για την προστασία των περιοχών, συμπεριλαμβανομένων των υποδομών πρόσβασης και της προώθησης του «οικολογικού» τουρισμού. Πιο συγκεκριμένα, στις δραστηριότητες για τη διαχείριση των παράκτιων περιοχών περιλαμβάνονται κατά προτεραιότητα η μείωση της ρύπανσης και η αποκατάσταση υποβαθμισμένων περιοχών, ο έλεγχος των παράκτιων μετώπων, οι εκσκαφές και άλλες δραστηριότητες που αλλοιώνουν υδρολογικές λεκάνες και τον πυθμένα της θάλασσας, και η διατήρηση φυσικών ενδιαιτημάτων.

1.3.4. Ειδικά μέτρα για τις περιοχές αλιείας

Η διαρθρωτική πολιτική στον τομέα της αλιείας αποτελεί επίσης συστατικό της πολιτικής για τη συνοχή. Αφενός οι ενισχύσεις της Κοινότητας προς τον τομέα συγκεντρώνονται κυρίως στις περιφέρειες που είναι επιλέξιμες δυνάμει των στόχων των διαρθρωτικών ταμείων που αφορούν συγκεκριμένες περιοχές και αφετέρου επιδιώκεται να ανταποκριθούν στις κοινωνικοοικονομικές δυσκολίες που προκαλούνται στις παράκτιες περιοχές από την αναδιάρθρωση του τομέα με τη δημιουργία θέσεων εργασίας και τη διαφοροποίηση δραστηριοτήτων στις πλέον υποσχόμενες περιοχές μέσω κοινών ενισχύσεων από διαφορετικά διαρθρωτικά ταμεία. Είναι συνεπώς ουσιώδους σημασίας να διασφαλιστεί η συνέργεια των διαρθρωτικών ταμείων, ώστε να εξασφαλισθεί η αποτελεσματικότητα των συνδυασμένων επενεργειών τους.

2. Χρηματοδοτικά εργαλεία στον τομέα του περιβάλλοντος για τους ΟΤΑ.

Τα κύρια χρηματοδοτικά εργαλεία που συνδυάζουν την ανάπτυξη της τοπικής κοινωνίας (σύμφωνα με τις Ευρωπαϊκές Διαρθρωτικές πολιτικές) με την προστασία του περιβάλλοντος και συνεπώς συμβάλλουν στη βιώσιμη - αειφόρο ανάπτυξη είναι τα εξής:

2.1 Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Περιβάλλον» 2000-2006

Κορμός των περιβαλλοντικών κατευθύνσεων και εφαρμογών για την τρίτη προγραμματική περίοδο είναι το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Περιβάλλον», του οποίου την ευθύνη έχει το ΥΠΕΧΩΔΕ. Οι παρεμβάσεις που χρηματοδοτεί με τα μεγαλύτερα κονδύλια το Ε.Π.ΠΕΡ είναι αυτές που αφορούν την προστασία και τη διαχείριση των νερών, καθώς και την προστασία και τη διαχείριση των βιοτόπων. Η χωροταξία, η πολεοδομία, οι αναπλάσεις ακολουθούν ως άξονες προτεραιότητας με ιδιαίτερο βάρος. Επίσης σημαντικές δράσεις του Ε.Π. ανήκουν στους τομείς διαχείρισης των στερεών αποβλήτων στο σύνολο της χώρας, περιορισμού της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, καταπολέμησης της θαλάσσιας ρύπανσης και προστασίας των δασών. Περιλαμβάνονται επίσης ζητήματα θεσμών (περιβαλλοντική νομοθεσία, πολεοδομία, έλεγχος τήρησης της νομοθεσίας, εφαρμογής των πολεοδομικών διατάξεων κ.ά.) και ευαισθητοποίησης στα αντικείμενα του Ε.Π. Το Ε.Π. «Περιβάλλον» παρουσιάζει εξαιρετικά σημαντικό ενδιαφέρον για την τοπική αυτοδιοίκηση, καθώς οι Ο.Τ.Α. είναι οι τελικοί δικαιούχοι στη μεγάλη πλειοψηφία των μέτρων.

2.2. Ταμείο Συνοχής

Το Ταμείο Συνοχής χρηματοδοτεί μελέτες, έργα ή ομάδες έργων στους τομείς του περιβάλλοντος και των μεταφορών, ενώ τα έργα του επιδιώκεται να λειτουργούν προσθετικά και συμπληρωματικά με έργα, στους προαναφερόμενους τομείς, τα οποία υλοποιούνται ενταγμένα στα Ε.Π. «Περιβάλλον», «Οδικοί Άξονες», Σιδηρόδρομοι, και στα Περιφερειακά Ε.Π. του 3ου Κ.Π.Σ. Οι Ο.Τ.Α. είναι οι βασικοί δικαιούχοι των χρηματοδοτήσεων του Ταμείου για έργα στον τομέα του Περιβάλλοντος.

2.3. Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΠΕΠ)

Το κάθε ΠΕΠ έχει σχεδιαστεί σύμφωνα με τις ανάγκες, τις προτεραιότητες και τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της εκάστοτε περιφέρειας, αξιολογώντας και δίνοντας περισσότερο ή λιγότερο βάρος στις προαναφερόμενες αναπτυξιακές δράσεις. Ο Σχεδιασμός όλων των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων όμως περιλαμβάνει και άξονες που αφορούν την προστασία του περιβάλλοντος, την αξιοποίηση πολιτιστικών και ιστορικών πλεονεκτημάτων και του τουριστικού προϊόντος, το ανθρώπινο δυναμικό και την τεχνική βοήθεια προς την εκάστοτε περιφέρεια.

2.4. Επιχειρησιακό πρόγραμμα «Αγροτική Ανάπτυξη - Ανασυγκρότηση της Υπαίθρου 2000-2006»

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αγροτική Ανάπτυξη - Ανασυγκρότηση της Υπαίθρου έχει 3 Στρατηγικούς Στόχους, οι οποίοι ενδυναμώνουν την κατεύθυνση «ανάπτυξη και περιβάλλον στην τοπική κοινωνία»:

Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής γεωργίας, ώστε να αντεπεξέλθει στο ανταγωνιστικό περιβάλλον και να το αξιοποιεί για ενίσχυση των εξαγωγών. Βιώσιμη ανάπτυξη της υπαίθρου, ώστε να αποκατασταθεί η οικονομική και κοινωνική της λειτουργία, να αυξηθούν η ελκυστικότητα και η ανταγωνιστικότητά της. Διατήρηση και βελτίωση του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων της υπαίθρου.

Οι στόχοι αυτοί θα επιτευχθούν μέσω των δράσεων που περιλαμβάνονται στα 34 μέτρα του προγράμματος. Για να υλοποιηθεί πλήρως το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα, απαιτείται η συμμετοχή της Αυτοδιοίκησης, καθώς οι Ο.Τ.Α. μπορούν να το αξιοποιήσουν για την εφαρμογή των δικών τους αναπτυξιακών προγραμμάτων.

2.5. Κοινοτική Πρωτοβουλία «LEADER+»

Η Κοινοτική Πρωτοβουλία «LEADER+» εφαρμόζεται σε ορεινές και νησιωτικές περιοχές της χώρας, στις οποίες καταγράφεται σημαντική κοινωνική και οικονομική υστέρηση. Στρατηγικοί στόχοι του Ε.Π. είναι:

Η ολοκληρωμένη, βιώσιμη ανάπτυξη της υπαίθρου, με την προώθηση ολοκληρωμένων παρεμβάσεων με έντονα πιλοτικά χαρακτηριστικά, ώστε να αμβλύνονται τα μειονεκτήματά τους και να ενισχύεται η ανταγωνιστικότητά των εν λόγω περιοχών. Η άρση της απομόνωσης των περιοχών εφαρμογής σε όλα τα επίπεδα της οικονομικής και κοινωνικής ζωής.

Η πρωτοβάθμια αυτοδιοίκηση έχει σημαντική εξοικείωση με τα Ε.Π. της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας LEADER από προηγούμενες προγραμματικές περιόδους (LEADER I και II), ενώ στη LEADER plus συμμετέχει και πάλι ενεργά, μέσω των Ομάδων Τοπικής Δράσης.

2.6. Κοινοτική Πρωτοβουλία “INTERREG III”

Η κοινοτική πρωτοβουλία "INTERREG III" χρηματοδοτεί δράσεις διασυνοριακής και διακρατικής συνεργασίας, που αναφέρονται σε υλικές (υποδομές κ.ά.) και άυλες δράσεις. Έχει τέσσερις άξονες προτεραιότητας, εκ των οποίων ο τρίτος αφορά στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων με παρεμβάσεις στον τομέα της υγείας, του περιβάλλοντος και του πολιτισμού, και με την εδραίωση σχέσεων συνεργασίας μεταξύ των χωρών.

2.7. Το πρόγραμμα LIFE III

Το πρόγραμμα LIFE παρέχει πόρους για το περιβάλλον και στοχεύει στην υποστήριξη της ανάπτυξης, της εφαρμογής και της ενημέρωσης της πολιτικής και της νομοθεσίας της Ε.Ε. για το περιβάλλον και εφαρμόζεται σε φάσεις. Η τρίτη φάση του καλύπτει την περίοδο από το 2000 έως το 2004. Το LIFE αποτελείται από τρεις θεματικές συνιστώσες:

LIFE Περιβάλλον - Συνεισφέρει στην ανάπτυξη καινοτόμων τεχνικών και μεθόδων που επιτρέπουν:

την ενσωμάτωση της θεματολογίας του περιβάλλοντος και της βιωσιμότητας στην ανάπτυξη και το σχεδιασμό χρήσεων γης, την προώθηση της βιώσιμης διαχείρισης των επιφανειακών και υπόγειων υδάτων, την ελαχιστοποίηση των επιπτώσεων των οικονομικών δραστηριοτήτων στο περιβάλλον, την προώθηση της πρόληψης, επαναχρησιμοποίησης και ανακύκλωσης των απορριμμάτων, τη μείωση των επιπτώσεων των προϊόντων στο περιβάλλον, μέσω μιας ενοποιημένης προσέγγισης στην παραγωγή, διανομή και κατανάλωση και στην ανάπτυξη φιλικών προς το περιβάλλον προϊόντων,

LIFE Φύση - Πρόκειται για δραστηριότητες που έχουν στόχο τη διατήρηση βιοτόπων ή της άγριας πανίδας και χλωρίδας.

LIFE Τρίτες χώρες - Η συνιστώσα αυτή παρέχει:

Τεχνική βοήθεια για την καθιέρωση διοικητικών δομών που απαιτούνται στον τομέα

του περιβάλλοντος. Ανάπτυξη περιβαλλοντικής πολιτικής και προγραμμάτων δράσης σε τρίτες χώρες που συνορεύουν με τις χώρες της Μεσογείου και της Βαλτικής, εκτός από τις προς ένταξη χώρες. Πιθανές χώρες για την εφαρμογή τέτοιων προγραμμάτων είναι η Αλβανία, η Αλγερία, η Βοσνία-Ερζεγοβίνη, η Κροατία, η Αίγυπτος, το Ισραήλ, η Ιορδανία, ο Λίβανος, το Μαρόκο, η Δυτική Όχθη και η Γάζα, η Συρία, η Τυνησία, η Τουρκία και η ακτή της Ρωσίας στη Βαλτική (περιοχές Καλίνινγκραντ και Αγ. Πετρούπολης).

Για τη υλοποίηση σε τοπικό επίπεδο όλων αυτών των δράσεων - κατευθυντήριων αξόνων και προγραμμάτων απαραίτητη προϋπόθεση είναι η δημιουργία εταιρικών σχημάτων. Ο δημόσιος τομέας δεν έχει πάντοτε τη δυνατότητα υλοποίησης - αφομοίωσης των παραπάνω προγραμμάτων. Έτσι πρέπει κάθε φορά να αναζητά τους κατάλληλους εταίρους για την υλοποίηση του προγράμματος, είτε αυτοί είναι από το δημόσιο τομέα είτε από τον ιδιωτικό ή και από πανεπιστήμια, δημιουργώντας διαπεριφερειακές-διακρατικές συνεργασίες ανάλογα με τις απαιτήσεις του προγράμματος.

3. Παράδειγμα λειτουργίας εταιρικού σχήματος στον τομέα του περιβάλλοντος και υλοποίηση αναπτυξιακών δράσεων μέσω του προγράμματος Life σε τοπικές κοινωνίες

Πρόκειται για ένα επιτυχές παράδειγμα σχεδιασμού και εφαρμογής της ευρωπαϊκής πολιτικής για τη σωστή διαχείριση των παράκτιων ζωνών μέσω του προγράμματος LIFE στον κόλπο Limingalahti στη Φιλανδία, περιοχή ιδιαίτερου φυσικού κάλλους. Η μοναδικότητα του όρμου οφείλεται στην ιδιαίτερα πλούσια χλωρίδα και πανίδα, καθώς η περιοχή φιλοξενεί 250 είδη πτηνών εκ των οποίων τα 31 είναι καταγεγραμμένα στο παράρτημα I της Ευρωπαϊκής οδηγίας 79/409/EOK «για τη διατήρηση των άγριων πτηνών». Επομένως, ο όρμος του Limingalahti πληρεί τα επιστημονικά κριτήρια για την ένταξή του στο δίκτυο NATURA 2000.

Εκτός όμως από την πλούσια χλωρίδα και πανίδα το Limingalahti παρουσιάζει και μια γεωμορφολογική ιδιαιτερότητα: ένα από τα νεότερα τμήματα γης συνεχίζει ακόμη και σήμερα να αναδύεται από τη θάλασσα. Αυτό οφείλεται σε μια διαδικασία που λέγεται «ισοστατική εξισορρόπηση», όπου μετά το λιώσιμο των πάγων,

απελευθερωμένο πλέον από το βάρος τους, το βραχώδες στρώμα γης ξαναβρίσκει σταδιακά το αρχικό του επίπεδο (στάθμη). Σχεδόν το ένα τρίτο του κολπίσκου έχει λιγότερο από ένα μέτρο βάθος, έτσι ώστε και τα πιο μεγάλα βάθη να αναδύονται σχηματίζοντας δεκάδες νησάκια. Λόγω της πλατύτητας του ανάγλυφου η ακτογραμμή αναδύεται με εντυπωσιακούς ρυθμούς, 1,5 μέτρα το χρόνο ή 1,5 χλμ. ανά αιώνα.

Το μεγάλο οικολογικό και γεωλογικό ενδιαφέρον που παρουσιάζει η περιοχή αυξάνει την τουριστική προσέλευση (20.000 με 30.000 επισκέπτες ανά έτος), γεγονός που επιβάλλει μια ολοκληρωμένη στρατηγική προσέγγιση των διαφόρων χρήσεων της περιοχής καθώς και τη συνεργασία όλων των αρμόδιων φορέων. Η ιδανική λύση έγκειται στην εκπόνηση ενός Διαχειριστικού Σχεδίου που θα απαντά τόσο στις ανάγκες διατήρησης - προστασίας της περιοχής όσο και στις κοινωνικοοικονομικές απαιτήσεις (άρθρα 6.1 της οδηγίας 92/43).

Για την υλοποίηση του Διαχειριστικού Σχεδίου απαιτείται η δημιουργία εταιρικού σχήματος. Έτσι, το σχέδιο LIFE του Liminganlahti συγκροτείται από:

1. την Περιφεριακή Επιτροπή του Φιλανδικού Υπουργείου Περιβάλλοντος,
2. τις πέντε κοινότητες του Liminganlahti,
3. δύο μη κυβερνητικές οργανώσεις,
4. δύο επιστημονικούς οργανισμούς,
5. αρκετά σχολεία,
6. και το Περιφερειακό Συμβούλιο της περιοχής.

Μια επιτροπή παρακολούθησης με τόσο ευρύ φάσμα εκπροσώπων οφείλει να διευρύνει τη συζήτηση με την ελπίδα να δώσει λύση σε πολλές αντιξοότητες και αντιπαραθέσεις. Έτσι το σχέδιο LIFE του Liminganlahti προχώρησε ακόμη πιο πολύ με την ανάμιξη των ντόπιων και άλλων ομάδων συμφερόντων.

Ο όρμος, οι αλυκές και τα νησάκια χωρίστηκαν σε πέντε υπο-περιοχές. Σε κάθε

περιοχή τοποθετήθηκε μια ομάδα εργασίας, απαρτιζόμενη από τις αρμόδιες αρχές, ειδικούς διατήρησης και προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος, ιδιοκτήτες, κυνηγούς, αγρότες, ψαράδες κ.ά. Σύμφωνα με τα οικολογικά δεδομένα, κάθε ομάδα εργασίας είχε ως αποστολή τη δημιουργία ενός σχεδίου αειφόρου ανάπτυξης, συνδυάζοντας το αντικείμενο διατήρησης της προστασίας της φύσης με τα ήδη υπάρχοντα μέσα και με τη συμβολή του τοπικού πληθυσμού.

Χρειάσθηκαν δεκαοκτώ μήνες για τη διεκπεραίωση αυτής της αποστολής και την πραγματοποίηση ενός ικανοποιητικού αριθμού συσκέψεων σε κάθε υπο-περιοχή. Χάρη στη δημιουργία των πέντε υπο-περιοχών εργασίας, τα προκύψαντα προβλήματα κάθε υπο-περιοχής δεν εμπόδισαν την αντιμετώπιση των υπολοίπων.

Το έργο των 5 ομάδων εργασίας θα εξετασθεί από την Επιτροπή Συντονισμού του σχεδίου LIFE, η οποία μπορεί να ζητήσει αλλαγές - διορθώσεις. Μετά από τη φάση των διαπραγματεύσεων, οι πέντε ομάδες εργασίας και η συντονιστική επιτροπή θα καλέσουν γενική συνέλευση όπου θα αποφασισθεί το μελλοντικό Γενικό Σχέδιο Διαχείρισης της περιοχής NATURA 2000 του Liminganlahti και θα επιλεγούν οι προστατευμένες περιοχές. Το σχέδιο, το οποίο θα είναι αποτέλεσμα ομόφωνης συγκατάθεσης ανάμεσα στους κατοίκους και τις ομάδες συμφερόντων, θα αποτελέσει την ουσιαστική υλοποίηση του σχεδίου LIFE.

Για να αποκτήσει νομική υπόσταση, το Γενικό Σχέδιο Διαχείρισης πρέπει να εκχωρηθεί σε επίσημο έγγραφο σχεδιασμού που έχει συσταθεί από τις κοινότητες. Γι' αυτόν το λόγο η συμμετοχή και των πέντε κοινοτήτων είναι σημαντική. Το γεγονός πάντως ότι όλοι οι παραγωγικοί φορείς και οι ομάδες συμφερόντων μπορεί να εισακουστούν από την Τοπική Αυτοδιοίκηση έχει θετικό αποτέλεσμα για το σύνολο της κοινότητας. Αυτό βέβαια δε σημαίνει ότι οι εργασίες διεξάγονται χωρίς προβλήματα και αντιπαραθέσεις. Είναι ωστόσο βέβαιο ότι το Γενικό Σχέδιο Διαχείρισης είναι εφαρμόσιμο, γιατί θα έχει την υποστήριξη της τοπικής κοινότητας και θα ευνοήσει το δίκτυο NATURA 2000.

4. Συμπέρασμα: η αποτελεσματικότητα αυξάνεται από μια στρατηγική προσέγγιση και από την εταιρική σχέση

Μια ολοκληρωμένη προσέγγιση για την ανάπτυξη και τη μετατροπή πρέπει να αντικατοπτρίζεται στις μεθόδους προγραμματισμού, ώστε το σύστημα υλοποίησης να γίνεται αποτελεσματικότερο. Ο εντοπισμός ολοκληρωμένων στρατηγικών ανάπτυξης και μετατροπών, οι οποίες κάνουν τη μέγιστη δυνατή χρήση συνεργειών μεταξύ των προτεραιοτήτων και των μέτρων για την υλοποίηση μιας συνεκτικής εικόνας, αποτελεί αρχική προϋπόθεση που πρέπει να ικανοποιείται στα σχέδια που καταρτίζουν τα κράτη μέλη. Οι ολοκληρωμένες αυτές πολυετείς στρατηγικές πρέπει να συγκεντρώνονται σε τρεις βασικές προτεραιότητες: α) αύξηση της ανταγωνιστικότητας των περιφερειακών οικονομιών, ώστε να δημιουργούνται σταθερές θέσεις απασχόλησης, β) αύξηση της απασχόλησης και της κοινωνικής συνοχής, κυρίως μέσω της αναβάθμισης των ανθρώπινων πόρων, και γ) αστική και αγροτική ανάπτυξη στο πλαίσιο μιας ισόρροπης ευρωπαϊκής επικράτειας.

Περαιτέρω, η δημιουργία αποκεντρωμένης, αποτελεσματικής και ευρείας εταιρικής σχέσης είναι βασικός παράγοντας για την επιτυχία των διαρθρωτικών προγραμμάτων. Η εταιρική σχέση, στην οποία συμπεριλαμβάνεται η αναβάθμιση των δεξιοτήτων των εταίρων, όπου αυτό είναι απαραίτητο, μεγιστοποιεί τις συνέργειες, αυξάνει τη δέσμευση όλων των εμπλεκόμενων σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο και απαιτεί ένα ευρύ φάσμα οικονομικών και πνευματικών συμβολών, κυρίως μέσω του συστήματος των συνολικών επιχορηγήσεων.

Βιβλιογραφία:

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ιστοσελίδα για την Ολοκληρωμένη Περιβαλλοντική Διαχείριση: <https://www.europa.eu.int/comm/environment/home.htm>.

European Union DG for Regional policy, *Structural Actions 2000 - 2006*, editor J-P. Berg, Brussels 1999, σ. 121.

Σύνδεσμος Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων, *Συνεργασία Δημόσιου - ιδιωτικού τομέα*, Εκδόσεις Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού, Αθήνα 2001, σ. 323.

Υπ. Ανάπτυξης - Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού, *Σχεδιασμός Δράσεων Πιλοτικού Χαρακτήρα για την Ανάπτυξη του Οικολογικού Τουρισμού*, εκδόσεις WWF Ελλάς Παγκόσμιο Ταμείο για τη Φύση, Αθήνα 2000, σ. 190.

Υπ. Γεωργίας, *Προγράμματα Ανάπτυξης Αγροτικού Χώρου*, εκδόσεις Υπ. Γεωργίας, Αθήνα 2003, σ. 74.

Υπ. Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης & Αποκέντρωσης - Κεντρική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων Ελλάδος (Κ.Ε.Δ.Κ.Ε.), *Οδηγός εφαρμογής για την Τοπική Αυτοδιοίκηση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων 2000-2006*, εκδόσεις Π.Ε.Τ.Α. Α.Ε., σ. 191.

ΥΠΕΧΩΔΕ, *Υποπρόγραμμα 3 - Διαχείριση & προστασία φυσικού Περιβάλλοντος*, Εκδόσεις ΕΕΤΑΑ, Αθήνα 1999, σ. 48.